

Motion till riksdagen 2010/11:So319

av **Solveig Zander (C)**

Ungdomars rökvanor och tobaksberoende

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att snarast medverka till att ta krafttag så att ungdomar slutar röka och aldrig börjar röka.

Motivering

Tobaksbruk står för den enskilt största hälsoriskerna i Sverige, och är också en av orsakerna till skillnader i hälsa mellan olika befolkningsgrupper i samhället (SOU 2000:91). Nikotinberoende etableras för de allra flesta i tonåren, vilket leder till att ca 16 000 ungdomar börjar röka varje år. Det visar en undersökning som Cancerfonden låtit genomföra om rökvanor och attityder till rökning bland ungdomar (16–20 år). År 2002 satte regeringen upp delmål för det tobaksförebyggande arbetet. Det innebar bland annat att antalet ungdomar som började röka eller snusa skulle halveras till 2014. Det går inget vidare för CAN-undersökningen visar att andelen rökare bland årskurs 2-gymnasister de senaste åren har varit relativt konstant eller till och med ökat.

Cancerfondens undersökning visar att rökvanor är starkt kopplade till socioekonomiska förutsättningar. Vidare framgår det i undersökningen att det finns ett tydligt samband mellan framtidsutsikter och rökning. Ju mindre tilltro till de egna framtidsmöjligheterna, desto större är sannolikheten att fastna i tobaksberoende. Bland dem som inte planerar att studera på universitet är andelen rökare dubbelt så hög som bland dem som tänker läsa. Dessutom framgår det också i undersökningen att de som inte tror sig om att få de jobb de vill ha röker mer.

Bland dem som brukar tobak uppges flera olika skäl till varför, bl a beror det på att deras kompisar röker. Tobaksbruk beskrivs som en livsstil som uppstår i ett socialt sammanhang där kamraterna har stor betydelse, rökande

Fel! Okänt namn på

ungdomar har oftare rökande kamrater. Dessutom säger också undersökningen att benägenheten att röka ökar om man har föräldrar som röker eller som har en tillåtande inställning till barnens tobaksbruk. Skäl till att sluta röka kan, enligt undersökningen, vara hälsorisker, försämrad kondition, högre priser eller svårare att få tag på, påföljder från föräldrarna eller att kompisarna slutar.

År 2005 infördes rökförbud på restauranger. En mycket bra åtgärd men det behövs mer. Det är dags att ta nästa kraftfulla steg, vilket bl.a. kan vara:

- ? Inför licensierade försäljningsställen. Säljer man till yngre kan man bli av med försäljningslicensen. (Bra, det finns ett vetenskapligt stöd för att förstärkt övervakning av försäljningsförbudet till unga det ger effekt (Stead 2005).
- ? Det behövs mer forskning om vilka mekanismer som styr tobaksbruket bl.a. metodutveckling och forskning kring ungdomar och tobak för att kunna utveckla det förebyggande hälsoarbetet.
- ? Exponeringsförbud av tobak i butik.
- ? Höjd åldersgräns vid inköp av tobak och snus.
- ? Högre priser.

Många länder har redan bestämt att rökning ska förbjudas. Sverige borde anamma det. I Norge har man fattat beslut om dold försäljning. I Finland planerar man att göra det. Sverige borde följa efter. Samtidigt är det mycket angeläget att vi via forskningen kan identifiera problemen och de mekanismer som får ungdomar att börja röka och fastna i tobaksberoendet.

Det är dags att agera nu!

Stockholm den 22 oktober 2010

Solveig Zander (C)